Dr Vladan Stanojev

PRAVA, DUŽNOSTI I OVLAŠĆENJA INSPEKCIJSKIH ORGANA*¹

Da bi se sagledala prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora, kao i razlike među njima, izvršena je analiza većeg broja zakona u kojima su propisane nadležnosti pojedinih inspekcija i pokušano je da se utvrdi šta je zajedničko za sve inspekcije. Posebno su analizirana prava, dužnosti i ovlašćenja pojedinih inspekcija koje su od značaja za uspešno vođenje prekršajnog postupka. Na osnovu toga, izrađen je poseban shematski prikaz prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora. Zatim se izlažu specifična prava, dužnosti i ovlašćenja pojedinih inspeksijskih organa i njihovih ovlašćenih službenih lica — inspektora.

Prava, dužnosti i ovlašćenja zajednička za sve inspekcije

Postoje prava i dužnosti kao i ovlašćenja inspektora koji se mogu smatrati zajedničkim za sve inspekcije, odnosno, imaju opšti karakter i njih primenjuju gotovo sve inspekcije. Razlike se mogu samo pojaviti u načinu na koji se primenjuju ova prava, dužnosti i ovlašćenja, ili po samom predmetu kontrole.

1) *Pregledanje*. Pregledanje akata, evidencije i dokumentacije, kao i pregledanje prostorija, objekata, postrojenja, uređaja, predmeta i robe, u primeni je gotovo kod svih inspekcija. Jedino postoji razlika u tome šta se pregleda, odnosno u objektu pregleda.

* Rad primljen: 24. 04. 2009. godine.

¹ Deo doktorskog rada pod nazivom „Položaj i uloga inspeksijskih organa uprave u prekršajnom postupku”.

— Prema Zakonu o policiji (član 63) pripadnici policije imaju ovlašćenja da ulaze u poslovne prostore kao i da izvrše pregled ovih prostora i dokumentacije, a radi pronalaska učinilaca prekršaja krivičnih dela ili privrednih prestupa. Prema članu 64. istog Zakona, policija je ovlašćena da zaustavi i izvrši pregled saobraćajnih sredstava, lica i predmeta koji se nose u saobraćajnom sredstvu. Ovo pravo je detaljnije razrađeno u Zakonu o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima kojim je ovo osnovno pravo predviđeno za pripadnike saobraćajne policije u oblasti bezbednosti saobraćaja.

— Tržišni inspektor ima pravo da pregleda prostorije u kojima se obavlja delatnost prometa robe i vršenja usluga, kao i da pregleda poslovne knjige, evidencije i drugu dokumentaciju.

— Kada je u pitanju inspekcija rada, po Zakonu o radu, njihov pregled se sastoji u pregledanju dokumentacije i akata vezanih za rad i radne odnose (ugovore o radu, obračun zarade i naknada zarade i dr.)

— Po Zakonu o bezbednosti i zdravlju na radu, inspekcija rada (tehnička inspekcija) ovlašćena je da pregleda poslovne prostorije, objekte, postrojenja, uređaje i sredstva i opreme za ličnu zaštitu vezano za oblast bezbednosti zdravlja na radu, kao i da na osnovu ovoga pregleda evidencije i dokumentaciju.

— Sanitarna inspekcija pregleda objekte, uređaje, evidencije i robu radi ostvarivanja svojih ciljeva u oblasti zdravlja stanovništva. Sanitarni inspektor može preglede da vrši i u objektima u kojima se obavljaju zdravstvene delatnosti, objektima za javno snabdevanje stanovništva vodom za piće kao i u objektima za proizvodnju životnih namirnica i dr.

— Zdravstvena inspekcija ima pravo da pregleda opšte i pojedinačne akte kao i prostorije i opremu zdravstvenih ustanova i privatne prakse. Posebna vrsta farmaceutske inspekcije, saglasno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, ima pravo da pregleda opšte i pojedinačne akte i evidencije i drugu dokumentaciju, kao i da pregleda prostor i opremu u vezi sa izradom i prometom lekova i medicinskih sredstava.

— Veterinarska inspekcija prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti životinja i Zakonu o veterinarstvu, ima pravo da pregleda prostorije, uređaje i dokumentaciju koja se odnosi na držanje i čuvanje životinja, na proizvode životinjskog porekla, kao i proizvodnju i promet lekova i druge opreme koja je vezana za držanje i čuvanje životinja. Ovde treba napomenuti da se vrši pregled pošiljki pri uvozu i izvozu životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, i lekova i medicinskih sredstava za upotrebu u veterinarstvu.

— Urbanistička inspekcija je ovlašćena da pregleda dokumentaciju, akte i evidencije u oblasti urbanizma, dok građevinska inspekcija po Zakonu o planiranju i izgradnji, je ovlašćena da pregleda dokumentaciju koja se odnosi na izgradnju objekata, same objekte, bilo da je započeta gradnja ili da je ona okončana, gradilišta kao i da posebno pregleda dokumentaciju vezanu za upotrebne dozvole građevinskih objekata.

— Inspekcija zaštite životne sredine ima prava i dužnosti da pregleda prostorije, uređaje, predmete, prirodna dobra, floru i faunu u oblasti zaštite životne sredine. Najznačajniji objekti koji se u poslednje vreme pregledaju jesu oni koji mogu ugrožavati život i zdravlje ljudi emitovanjem odgovarajućih štetnih zračenja.

— Po Zakonu o poštanskim uslugama, inspektor ima pravo i dužnost da pregleda postrojenja u kojima se obavljaju poštanske usluge, dokumentaciju vezano za ovo kao i pregled vozila sa kojima se vrši pregled pošiljki.

— Po Zakonu o kulturnim dobrima, pregledaju se zakonom proglašena kulturna dobra i radovi koji se izvode na njima, odnosno u njihovoj zaštićenoj okolini.

— Kada su u pitanju inspekcije za osnovne škole, srednje škole i visoko obrazovanje, ovlašćenja inspektora su da pregledaju školske objekte kao i akte i evidencije koje se odnose na izvođenje nastave, obavljanje ispita, upisa i poništavanje upisa, kao i evidencije koje se odnose na korišćenje sredstava ovih ustanova.

— Kada su u pitanju inspekcije u drumskom i železničkom saobraćaju, kao i unutrašnjoj plovidbi, one imaju pravo da pregledaju vozila, odnosno, sredstva sa kojima se obavlja pojedina vrsta saobraćaja, kao i akte i evidencije koje se odnose na ova saobraćajna sredstva.

— Turistička inspekcija ima pravo da pregleda prostorije u kojima se vrši pružanje usluga u oblasti turizma, kao i akte, evidencije i isprave i drugu dokumentaciju o poslovanju ovih objekata.

— Rudarski inspektor je ovlašćen da pregleda objekte i postrojenja u kojima se obavljaju rudarski radovi, kao i akte i evidencije u vezi sa obavljanjem ove vrste delatnosti.

— Elektroenergetski inspektor ima pravo i dužnost da pregleda objekte, postrojenja i uređaje u oblasti energetike, a inspektor opreme pod pritiskom je ovlašćen da pregleda instalacije i uređaje koji su pod pritiskom, saglasno Zakonu o energetici.

— Šumarski inspektor ima pravo da pregleda šume, šumske radove, objekte, uređaje i opremu, kao i sva mesta gde se vrši seča, smeštaj, prerada ili izvoz iz šume, ili stavljaju u promet šumski proizvodi.

— Vodoprivredni inspektor ima pravo da pregleda objekte, uređaje i postrojenja, kao i evidencije koje se odnose na vodoprivredne instalacije i korišćenje voda.

— Komunalni inspektori pregledaju objekte od značaja za komunalnu delatnost a oni se odnose na zapremanje javnih površina kao i njihovo korišćenje, stanje komunalnih objekata i akata i evidencije u vezi sa tim.

2) *Saslušavanje i uzimanje izjava od odgovornih i drugih lica.* Ovo pravo i dužnost je opšteg karaktera, i odnosi se na sve inspekcije i vezano je za član 25. Zakona o državnoj upravi koji propisuje da se u inspekcij-skoj kontroli sastavlja zapisnik, koji pored nalaza mora sadržati i izjave koje su dala i lica prisutna prilikom kontrole. To mogu biti, fizička lica

kod kojih se vrši kontrola, odgovorna lica u pravnim licima, predstavnici pravnih lica i druga lica koja mogu dati izjave vezane za sam tok kontrole. Ova poslednja lica su po pravilu zaposleni u pravnim licima, slučajni očevici nekih događaja ili okolnosti, ili druga zainteresovana lica kao što su oštećeni u pojedinoj stvari. Kada je u pitanju uzimanje izjava od ovih lica, praksa pokazuje da se ove izjave ne uzimaju u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, tačnije, ne poštuju se odredbe o saslušanju stranke kao i o saslušanju svedoka, o čemu će biti reči u daljem izlaganju u ovom radu. Takođe je zapaženo da se naročito kod „tehničkih inspekcija“ unapred štampaju formulari zapisnika o izvršenoj kontroli, u kojima inspektor samo popunjava praznine u predviđenim rubrikama, mada treba reći, da iako ovakvi zapisnici olakšavaju rad, oni su često neupotrebljivi, i to zbog lošeg rukopisa inspektora ili izjave prisutnih stranaka, odnosno izjave drugih lica nisu unete u zapisnik u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku.

3) *Uzimanje uzoraka i drugih predmeta radi analize i ekspertize.* Ovo pravo i dužnost inspektora ima opšti karakter, mogu se primenjivati samo kod pojedinih vrsta inspekcija. Primera radi, navodi se sanitarna inspekcija, zdravstvena inspekcija, veterinarska inspekcija i inspekcija zaštite životne sredine, koje u svojoj redovnoj kontroli imaju pravo i dužnost da uzimaju uzorke različitih predmeta radi analize i ekspertize. Ovo pravo obavezuje i inspekcije da poštuju pravila uzorkovanja različitih predmeta i sredstava, kao i njihovog čuvanja do ekspertize, kako se eventualno pogrešnom procedurom uzorkovanja ili čuvanja ne bi izmenili rezultati u analizi i ekspertizi, i dobili oni koji ne odgovaraju stvarnom stanju stvari. Praksa pokazuje da u tome ima dosta prigovora od strane kontrolisanih lica, da su se uzeti uzorci roba i proizvoda promenili do donošenja u odgovarajuće laboratorije ili ustanove gde se vrši ekspertiza. Tržišni inspektor je ovlašćen da uzima uzorke robe i drugih predmeta radi utvrđivanja kvaliteta robe i ispunjavanja standarda.

4) *Naređivanje merenja u odgovarajućim oblastima.* Iako ima opšti karakter, ovo ovlašćenje se najčešće primenjuje u radu inspekcije zaštite životne sredine i to kada postoji sumnja u zagađenost vazduha, postrojenja i drugih prirodnih resursa i dobara od značaja za kvalitet životne sredine. Inspekcija rada (tehnička inspekcija) ima pravo i dužnost da naređuje merenja koja obavlja druga stručna organizacija, kada poslodavac samostalno ili preko druge stručne organizacije vrši merenja u odgovarajućim oblastima, a rezultati izvršenja merenja pružaju osnov za to.

5) *Nalaganje rešenjem izvršenja mera i radnji* je opšteg karaktera i predviđeno je gotovo za sve inspekcije. Na ovom mestu daju se karakteristični primeri:

— Tržišni inspektor u vršenju nadzora može rešenjem naložiti otklanjanje utvrđenih nepravilnosti kada utvrdi nepravilnosti u primeni Zakona

o uslovima za obavljanje prometa roba, vršenju usluga u prometu robe i inspekcijskom nadzoru.

— Inspekcija rada u primeni Zakona o bezbednosti i zdravlja na radu ima ovlašćenje da rešenjem naloži preduzimanje mera poslodavcu i drugom licu, i to radi otklanjanja uzroka koji su doveli do povrede, do nastanka opasnosti bezbednosti i zdravlja ljudi na radu, odnosno koje mogu sprečiti nastanak povreda i umanjiti, ili otkloniti opasnosti po bezbednost ili zdravlje na radu.

— Sanitarni inspektor može rešenjem naložiti otklanjanje nedostataka zbog kojih postoji opasnost po zdravlje ljudi, a koji se odnose na propisane opšte i posebne sanitarne uslove, higijensko stanje u objektu i njegovom neposrednom okruženju, unutrašnji prostor, prostorije i njihovu građevinsku celinu, unutrašnje uređaje, postrojenja, nameštaj, opremu, pribor i dr.

— Zdravstveni inspektor može rešenjem narediti otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i nedostataka u radu zdravstvene ustanove, odnosno privatne prakse u zakonom propisanom roku, a u hitnim slučajevima rešenjem se može narediti odmah otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

— Veterinarski inspektor, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti životinja i Zakonom o veterinarstvu, ima ovlašćenja da rešenjem određuje mere za otkrivanje, sprečavanje, suzbijanje i iskorenjivanje zaraznih, parazitskih i uzgojnih bolesti životinja u sumnjivom, odnosno zaraženom prostoru.

— Građevinski inspektor ima ovlašćenja da rešenjem naloži obustavu radova na građevinskim objektima kada su za to ispunjeni zakonski uslovi, a oni se najčešće odnose na nepreduzimanje mera za bezbednost objekta, saobraćaja, okoline i zaštite životne sredine u toku građenja, kao i obustavu radova nelegalnih objekata.

— Inspektor zaštite životne sredine, takođe rešenjem može narediti otklanjanje nepravilnosti u sprovođenju mera zaštite, rekultivacije i sanacije životne sredine pri korišćenju prirodnih resursa i dobara.

— Inspektor za poštanske usluge takođe rešenjem može naložiti otklanjanje utvrđene nepravilnosti kada se utvrdi nepravilnost u primeni propisa, kao i narediti povraćaj više naplaćene poštarine.

— Školski nadzornici odnosno prosvetni inspektori, takođe u vršenju kontrole imaju ovlašćenja da rešenjem naređuju otklanjanje nepravilnosti u radu osnovnih i srednjih škola, kao i fakulteta.

Za ovo ovlašćenje se mora naglasiti da je inspektor u obavezi da donese rešenje u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, i da mora obratiti pažnju na to da dispozitiv rešenja sadrži precizno koje se mere moraju izvršiti, na koji način, zatim koji su rokovi za izvršavanje ovih mera, i posebno posledice nepostupanja po ovim merama.

6) *Izricanje mandatnih kazni.* Ovo opšte ovlašćenje imaju sve inspekcije, mada svi analizirani propisi ne propisuju mandatne kazne koje bi izricali inspektori na licu mesta. Najveći broj mandatnih kazni propisan

je u Zakonu o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima i Zakonu o bezbednosti saobraćaja na putevima, zatim treba pomenuti Zakon o uslovima za obavljanje prometa roba, vršenju usluga u prometu robe i inspekcijском nadzoru, Zakon o radu, Zakon o sanitarnom nadzoru i Zakon o zdravstvenoj zaštiti životinja.

7) *Podnošenje prijava za krivična dela, privredne presteupe i podnošenje zahteva za pokretanje prekršajih postupaka.* Ovo opšte ovlašćenje primenjuje se kod svih inspekcija.

8) *Izdavanje naređenja i zabrana.* Izdavanje naređenja predviđeno je gotovo svim analiziranim zakonima i ono se uglavnom odnosi na otklanjanje određenih nepravilnosti u primeni pojedinih propisa, s tim, da se ove naredbe po pravilu usmeno izdaju, a u složenijim slučajevima mora se doneti i posebno rešenje u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku. Zabrane spadaju u, moglo bi se reći, stroža ovlašćenja koja imaju inspektori, jer se njima praktično zabranjuje obavljanje određenih delatnosti, vršenja određenih usluga, obavljanje određenih poslova i zadataka i slično.

— Primera radi, navodi se ovlašćenje inspektora inspekcije rada (tehnička inspekcija) koji po Zakonu o bezbednosti zdravlja na radu ima ovlašćenje da izrekne zabranu rada na radnom mestu kod poslodavca i to ako utvrdi da su neposredno ugroženi bezbednost i zdravlje zaposlenog, da se koristi sredstvo za rad na kome nisu primenjene mere za bezbednost i zdravlje na radu, da se ne koriste propisana sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, da zaposleni nije osposobljen za rad na radnom mestu na kome radi, kao i da poslodavac nije sproveo mere ili izvršio radnje koje su mu naložene radi otklanjanja uzroka koji dovode do ugrožavanja zdravlja i bezbednosti zaposlenih.

— Sanitarni inspektor ima ovlašćenja koja se odnose na korišćenje objekata u kojima se obavlja delatnost koja podleže sanitarnom nadzoru, ako pre početka obavljanja te delatnosti u objektu nisu obezbeđeni opšti i posebni sanitarni uslovi, i to sve dok se ti uslovi ne obezbede. Zatim, postoji mogućnost zabrane korišćenja objekata, prostorija, uređaja, nameštaja i pribora, kao i prevoznih sredstava, ako postoje higijenski nedostaci koji bitno ugrožavaju zdravlje ljudi, kao i mogućnost nalaganja zabrane korišćenja objekata, postrojenja, uređaja, i prevoznih sredstava, ako ranije utvrđeni nedostaci nisu otklonjeni u ostavljenom roku.

— Zdravstveni inspektor ima ovlašćenje da izda privremenu zabranu obavljanja delatnosti zdravstvenoj ustanovi, privatnoj praksi, odnosno obavljanje određenih poslova u zdravstvenoj ustanovi i privatnoj praksi ako se obavljaju suprotno Zakonu i propisima donesenim za sprovođenje zakona. Ove zabrane takođe važe i za zdravstvene radnike i druga lica koja rade u zdravstvenim ustanovama, a takođe i za lica koja obavljaju samostalnim radom neku od zdravstvenih delatnosti. Farmaceutska in-

spekcija ima ovlašćenje da zabrani izradu i izdavanje lekova kao i njihov promet u zakonom propisanim uslovima.

— Veterinarska inspekcija ima ovlašćenje zabrane rada objekata koji podležu veterinarsko-inspekcijskom nadzoru, zabrane proizvodnje i prometa proizvoda, sirovina i otpadaka životinjskog porekla, ako su za to ispunjeni zakonski uslovi. Takođe, postoji i mogućnost zabrane uvoza, izvoza ili prevoza pošiljki i životinja, proizvoda životinjskog porekla i drugog.

— Građevinski inspektor ima ovlašćenje da izda zabranu na objektu koji se gradi ili koji je izgrađen ako postoje nedostaci koji predstavljaju neposrednu opasnost po stabilnost, odnosno bezbednost objekata i njegove okoline i život i zdravlje ljudi.

— Inspekcija zaštite životne sredine ima mogućnosti donošenja najvećeg broja zabrani predviđenih Zakonom o zaštiti životne sredine.

— Inspektori u oblasti drumskog i železničkog saobraćaja takođe imaju ovlašćenja da zabrane prevoz i upotrebu saobraćajnih sredstava kao i radova koji se obavljaju suprotno zakonu u izgradnji, rekonstrukciji i modernizaciji puteva, odnosno železnice.

— Turistički inspektor ima ovlašćenje da zabrani obavljanje delatnosti pravnom licu, preduzetniku i fizičkom licu ako se u obavljanju ugovestiteljske ili druge turističke delatnosti ne ispunjavaju propisani uslovi za obavljanje ove delatnosti.

— Inspektor za bezbednost unutrašnje plovidbe ima ovlašćenje da zabrani plovidbu, kao i upotrebu plovećih postrojenja i uređaja u zakonom predviđenim situacijama.

Dakle, jasno se vidi da su zabrane kao ovlašćenja vrlo efikasne mere inspektora jer se njima praktično zaustavlja ponašanje odnosno postupanje suprotno zakonskim propisima, dok naređivanje ima blaži karakter, jer se njime ostavlja rok u kome protivpravno stanje tek treba otkloniti.

9) *Mere obezbeđenja za slučaj opasnosti za život i zdravlje ljudi i slično* su ovlašćenja koja se retko primenjuju zato što se sprovođenje ovakvih mera najčešće vrši kroz izdavanje naređenja ili zabrana.

10) *Inicijative za obustavljanje od izvršenja ili poništavanje propisa.* Ovo ovlašćenje se direktno ne pominje ni u jednom od analiziranih propisa, već ono stoji kao ovlašćenje u Zakonu o državnoj upravi i odnosi se na situacije kada pojedine inspekcije vrše pregledanje akata, evidencije i dokumentacije a u okviru ovih i propisa i drugih opštih akata (statuta, pravilnika i drugo).

ŠEMATSKI PRIKAZ

Prava, dužnosti i ovlašćenja
INSPEKTORA

PRAVA, DUŽNOSTI I OVLAŠĆENJA OD ZNAČAJA
ZA PREKRŠAJNI POSTUPAK

- Pregledanje akata, evidencija i dokumentacije
- Pregledanje prostorija, objekata, postrojenja, uredeja, predmeta i robe
- Saslušanje i uzimanje izjava od odgovornih lica i drugih lica
- Uzimanje uzoraka robe i drugih predmeta radi ekspertize i analize
- Oduzimanje predmeta
- Izricanje mandatnih kazni
- Podnošenje prijava za krivična dela ili privredne presteupe ili zahteva za pokretanje prekršajnog postupka
- Zadržavanje lica
- Privođenje

Osnovni zakonski izvori za izvršenu analizu prava, dužnosti i ovlašćenja inspeksijskih organa su:

1. Za oblast policije (odnosno unutrašnjih poslova): Zakon o policiji,² Zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima,³ Zakon o javnom redu i miru,⁴ Zakon o prebivalištu i boravištu građana,⁵ Zakon o kretanju i boravku stranaca,⁶ Zakon o ličnoj karti,⁷ Zakon o okupljanju građana,⁸ Zakon o oružju i municiji,⁹ Zakon o zaštiti od požara,¹⁰ Zakon o eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima,¹¹ Zakon o prevozu opasnih materija.¹²

2. Za oblast tržišne inspekcije: Zakon o uslovima za obavljanje prometa robe, vršenje usluga u prometu robe i inspeksijskom nadzoru.¹³

² *Sl. glasnik RS*, br. 101/05.

³ *Sl. list SFRJ*, br. 50/88, 63/88, 80/89, 29/90, 11/91. i 14/92; *Sl. list SRJ*, br. 34/92, 13/93, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 41/94, 28/96. i 3/02; *Sl. glasnik RS*, br. 101/05.

⁴ *Sl. glasnik RS*, br. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 85/05. i 101/05.

⁵ *Sl. glasnik SRS*, br. 51/71, 11/76, 1/77, 42/77. i 25/89; *Sl. glasnik RS*, br. 48/94, i 101/05.

⁶ *Sl. list SFRJ*, br. 56/80, 53/85, 30/89, 26/90. i 53/91; *Sl. list SRJ*, br. 16/93, 31/93, 41/93, 53/93, 24/94, 28/96. i 68/02; *Sl. glasnik RS*, br. 101/05. i 109/07.

⁷ *Sl. glasnik SRS*, br. 15/74, 54/77, 57/80, 45/85. i 40/88; *Sl. glasnik RS*, br. 53/93, 67/93, 48/94. i 101/05.

⁸ *Sl. glasnik RS*, br. 51/92. i 101/05.

⁹ *Sl. glasnik RS*, br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/93. i 101/05.

¹⁰ *Sl. glasnik SRS*, br. 37/88; *Sl. glasnik RS*, br. 53/93, 67/93. i 101/05.

¹¹ *Sl. glasnik SRS*, br. 44/77, 45/85. i 18/98; *Sl. glasnik RS*, br. 53/93, 67/93, 48/94. i 101/05.

¹² *Sl. list SFRJ*, br. 27/90. i 45/90; *Sl. list SRJ*, br. 68/02.

¹³ *Sl. glasnik RS*, br. 39/96, 20/97. i 46/98. (Tržišna inspekcija se ograničava na kontrolu u oblasti prometa robe, turizma i ugostiteljstva, usluga koje obavljaju pravna i fizička lica i preduzetnici, cena, kvaliteta industrijsko-neprehrambenih proizvoda u proizvodnji i prometu i uslova za obavljanje privrednih delatnosti. Tržišni inspektor u vršenju inspeksijskog nadzora preduzima mere prema članu 42—45. Zakona o uslovima za obavljanje prometa robe, vršenju usluga u prometu i inspeksijskom nadzoru).

3. Za oblast inspekcije rada: Zakon o radu¹⁴ i Zakon o bezbednosti i zdravlja na radu.¹⁵
4. Za oblast sanitarne inspekcije: Zakon o sanitarnom nadzoru.¹⁶
5. Za oblast zdravstvene inspekcije: Zakon o zdravstvenoj zaštiti.¹⁷
6. Za oblast veterinarske inspekcije: Zakon o zdravstvenoj zaštiti životinja,¹⁸ Zakon o veterinarstvu.¹⁹
7. Za oblast urbanističke i građevinske inspekcije: Zakon o planiranju i izgradnji.²⁰
8. Za oblast inspekcije životne sredine: Zakon o zaštiti životne sredine.²¹

¹⁴ *Sl. glasnik RS*, br. 24/05. (Inspekcija rada vrši kontrolu u oblasti radnih odnosa, opštih akata i ugovora o radu, kojima se uređuju prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih. Ova inspekcija ima ogromnu ulogu u zaštiti prva radnika a s obzirom na svojinsku transformaciju koja je u toku. Članom 268—272. Zakona o radu propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspekcije rada).

¹⁵ *Sl. glasnik RS*, br. 101/05. (U oblasti bezbednosti i zdravlja na radu 2005. godine donet je savremen i moderan Zakon po ugledu na propise visoko razvijenih zemalja Evrope. Ovaj zakon doprinosi unapređenju bezbednosti zdravlja na radu lica koja učestvuju u radnim procesima kao i lica koja se zateknu u radnoj okolini, radi sprečavanja povreda na radu, profesionalnih oboljenja i oboljenja u vezi sa radom. Neposredni nadzor vrši inspekcija rada (takozvana tehnička inspekcija rada). Članom 61—68. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora rada u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu).

¹⁶ *Sl. glasnik RS*, br. 125/04. (Sanitarna inspekcija ima ogroman značaj u oblasti zdravlja a pogotovo u oblasti sanitarno-tehničkih i higijenskih uslova koje moraju da ispunjavaju objekti, prostorije, postrojenja, uređaji, nameštaj, oprema i pribor, namenska prevozna sredstva i lica sa ciljem zaštite zdravlja stanovništva. Najznačajnija oblast u okviru sanitarnog nadzora je zdravstveni nadzor nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe u proizvodnji i prometu životnih namirnica. Ne treba zanemariti ni nadzor koji se obavlja na granici i drugim mestima na kojima se vrši carinjenje nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe kao i zdravstveni nadzor nad putnicima, njihovim stvarima i saobraćajnim sredstvima u međunarodnom saobraćaju. Članom 13—33. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja sanitarnog inspektora).

¹⁷ *Sl. glasnik RS*, br. 107/05. (Zdravstvena inspekcija vrši nadzor nad zakonitošću rada zdravstvenih ustanova i privatne prakse. Specifičnu vrstu zdravstvenih inspektora čine farmaceutski inspektori koji vrše nadzor u oblasti lekova i medicinskih sredstava. Članom 247—249. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja zdravstvenog inspektora, a članom 252—255. ovog zakona farmaceutskog inspektora).

¹⁸ *Sl. glasnik RS*, br. 37/91, 50/92, 33/93, 52/93, 53/95, 52/96. i 25/00. (Veterinarska inspekcija vrši nadzor iz oblasti zdravstvene zaštite životinja i kvaliteta i zdravstvene ispravnosti proizvoda i sirovina životinjskog porekla u proizvodnji i prometu. Treba posebno naglasiti da je ova inspekcija do kraja devedesetih godina prošlog veka bila u nadležnosti opština i gradova. U ovom periodu, ona je imala veliki značaj u izvozu proizvoda životinjskog porekla jer je potvrđivala ispravnost mesa i mesnih proizvoda namenjenih za izvoz. Članom 64. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja veterinarskog inspektora).

¹⁹ *Sl. glasnik RS*, br. 91/05. (U oblasti zaštite i unapređenja zdravlja životinja, zaraznih bolesti životinja i mera za sprečavanje pojava, otkrivanja, sprečavanja širenja, suzbijanja i iskorenjivanja zaraznih bolesti životinja i bolesti koje se sa životinja mogu preneti na ljude, formirana je posebna vrsta veterinarske inspekcije i granična veterinarska inspekcija. Članom 143—147. i članom 150—151. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja veterinarske inspekcije).

²⁰ *Sl. glasnik RS*, br. 47/03. (Članom 138. ovog zakona uređena su prava, dužnosti i ovlašćenja urbanističkog inspektora a članom 140—148. ovog zakona prava, dužnosti i ovlašćenja građevinskog inspektora).

²¹ *Sl. glasnik RS*, br. 135/04. (Članom 110—112. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora zaštite životne sredine).

9. Za oblast inspekcije poštanskih usluga: Zakon o poštanskim uslugama.²²
10. Za oblast kulture: Zakon o kulturnim dobrima.²³
11. Za oblast školskog nadzora: Zakon o osnovnoj školi.²⁴
12. Za oblast prosvetne inspekcije u srednjim školama: Zakon o srednjoj školi.²⁵
13. Za oblast inspekcije u visokom obrazovanju: Zakon o visokom obrazovanju.²⁶
14. Za oblast saobraćajne inspekcije u drumskom saobraćaju: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju.²⁷
15. Za oblast železničke inspekcije: Zakon o železnicima.²⁸
16. Za oblast inspekcije bezbednosti unutrašnje plovidbe: Zakon o unutrašnjoj plovidbi.²⁹
17. Za oblast poreske inspekcije i poreske policije: Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji.³⁰
18. Za oblast turističke inspekcije: Zakon o turizmu.³¹
19. Za oblast rudarske inspekcije: Zakon o rudarstvu.³²
20. Za oblast elektroenergetske inspekcije: Zakon o energetici.³³
21. Za oblast šumarske inspekcije: Zakon o šumama.³⁴

²² *Sl. glasnik RS*, br. 18/05. (Članom 89. i 90. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora poštanskih usluga).

²³ *Sl. glasnik RS*, br. 71/94. (Nadzor nad sistemom zaštite i korišćenja kulturnih dobara vrši ministarstvo nadležno za poslove kulture. Ovde se ne pominje posebna vrsta inspekcije već se nadzor vrši putem ovlašćenog službenog lica. Članom 127. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja službenog lica u vršenju inspeksijskog nadzora).

²⁴ *Sl. glasnik RS*, br. 50/92. i 22/02. (Poslove nadzora nad radom osnovnih škola obavljaju školski nadzornici. Članom 16—18. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja školskog nadzornika).

²⁵ *Sl. glasnik RS*, br. 50/92, 46/96, 23/02. i 25/02. (Članom 108—108v ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja prosvetnog inspektora).

²⁶ *Sl. glasnik RS*, br. 76/05. (Članom 106. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora za visoko obrazovanje).

²⁷ *Sl. glasnik RS*, br. 46/95, 66/01, 61/05, 91/05. i 62/06. (Članom 44—44a. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora drumskog saobraćaja).

²⁸ *Sl. glasnik RS*, br. 18/05. (Članom 84—86. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora u oblasti železnice).

²⁹ *Sl. glasnik RS*, br. 54/90. (Članom 57—59. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora bezbednosti unutrašnje plovidbe).

³⁰ *Sl. glasnik RS*, br. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04. i 61/05. (Ovaj zakon poznaje kancelarijsku i terensku kontrolu. Članom 119—129. ovog zakona propisana je kancelarijska i terenska kontrola. Članom 130—134a. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja poreskog inspektora, a članom 135. ovog zakona ovlašćenja poreske policije).

³¹ *Sl. glasnik RS*, br. 45/05. (Članom 119—120. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja turističkog inspektora).

³² *Sl. glasnik RS*, br. 44/95. i 34/06. (Članom 85. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja rudarskog inspektora).

³³ *Sl. glasnik RS*, br. 84/04. (Članom 151—158. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja elektroenergetskog inspektora).

³⁴ *Sl. glasnik RS*, br. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93. i 54/96. (Članom 78—80a. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja šumarske inspekcije).

22. Za oblast vodoprivredne inspekcije: Zakon o vodama.³⁵
23. Za oblast komunalne inspekcije: Zakon o komunalnim delatnostima.³⁶

Specifična prava, dužnosti i ovlašćenja pojedinih inspekcija

Prema članu 23. stav 1. tačka 6. i članu 26. stav 1. tačka 8. Zakona o državnoj upravi, data je mogućnost da se posebnim zakonima i uredbama propišu specifične mere i radnje u okviru prava i dužnosti i ovlašćenja inspektora, koje važe samo za određenu vrstu inspekcija. Dakle, ove druge specifične mere nemaju opšti karakter već su usko vezane za određene vrste kontrole ili ovlašćenja pojedinih inspektora.

Neke od ovih specifičnih mera i radnji su:

1) *Oduzimanje predmeta.* Ova mera propisana je u članu 60. Zakona o policiji i odnosi se na slučajeve kada je oduzimanje predmeta neophodno za zaštitu opšte bezbednosti imovine i ljudi, kao i okolnosti koje ukazuju da su određeni predmeti namenjeni za izvršenje prekršaja (Po Zakonu o javnom redu i miru primera radi, mogu se oduzeti noževi, palice, oružje, petarde i druge eksplozivne materije). Tržišna inspekcija takođe ima široka ovlašćenja za oduzimanje predmeta, odnosno robe koji su bili upotrebljeni ili nastali izvršenjem prekršaja, privrednog prestupa ili krivičnog dela. Veterinarska inspekcija ima pravo da oduzme, kao i da uništi određene proizvode, sirovine i otpatke životinjskog porekla, ako su za to zakonom ispunjeni uslovi. Inspekcija zaštite životne sredine takođe ima ovlašćenje da oduzme predmete, robu ili uređaje čija je upotreba zabranjena. Inspektor za poštanske usluge može privremeno da oduzme poštanske pošiljke čija je sadržina zabranjena. Poreski inspektor ima ovlašćenje da u toku kontrole oduzme robu u zakonom predviđenim slučajevima. Šumarski inspektor ima pravo da oduzme bespravno posečeno drveće i bespravno stavljanje drveća u promet.

2) *Odlaganje izvršenja rešenja.* Ova specifična mera predviđena je za inspekciju Zakonom o radu i primenjuje se u situaciji kada je poslodavac rešenjem dao otkaz ugovora o radu i očigledno povredio pravo zaposlenog, a zaposleni je u međuvremenu poveo radni spor. Ovo ovlašćenje ima i upravna inspekcija kada vrši nadzor u oblasti radnih odnosa u državnim organima uprave i drugim organima kod kojih ima pravo vršenja kontrole.

3) *Rušenje objekta.* Građevinski inspektor ima specifična ovlašćenja koja se odnose na to da može posebno narediti rušenje objekta ako se objekat gradi ili je njegovo građenje završeno bez odobrenja za izgradnju i prijave početka izgradnje objekta, odnosno izvođenja radova.

³⁵ Sl. glasnik RS, br. 46/91, 53/93. i 54/96. (Članom 109—112. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja vodoprivrednog inspektora).

³⁶ Sl. glasnik RS, br. 16/97. i 42/98. (Članom 25—26. ovog zakona propisana su prava, dužnosti i ovlašćenja komunalnog inspektora).

4) *Specifične radnje u poreskom postupku.* Poreska uprava u sastavu Ministarstva finansija ima specifična ovlašćenja, odnosno načine kontrole. Postoje dve vrste inspekcija, odnosno poreski inspektori i poreski policajci. Postoji kancelarijska i terenska kontrola kao specifični oblici kontrole. Kancelarijska kontrola predstavlja skup radnji kojima poreska uprava proverava tačnost, potpunost i usklađenost sa zakonom i drugim propisima podataka iskazanih u poreskoj prijavi, kao i poreskom bilansu i drugim evidencijama poreskog obveznika, vrši se upoređivanjem sa podacima iz poreskog knjigovodstva i drugih službenih evidencija koje vodi, odnosno kojima raspolaže poreska uprava. Ovu kontrolu vrši poreski inspektor. Terenska kontrola se vrši u poslovnim prostorijama poreskog obveznika ili na drugom mestu u zavisnosti od predmeta kontrole. Terensku kontrolu obavlja terenski inspektor. Nakon obavljanja ova dva vida kontrole, mogu se preduzeti mere kao što su privremena zabrana raspolaganja sredstvima sa računa, privremena zabrana obavljanja delatnosti, privremena zabrana obavljanja pojedinih poslova, kao i privremena zabrana otuđenja stvari u slučaju sumnje da će poreski obveznik osujetiti odnosno onemogućiti izmirenje poreske obaveze.

5) *Uništavanje predmeta, odnosno životinja.* Farmaceutski inspektori, prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, imaju ovlašćenje da naredi povlačenje iz prometa neispravnih lekova kao i njihovo uništavanje ako se nađu u prometu na malo. Veterinarski inspektori imaju ovlašćenje da naredi uništavanje proizvoda, hrane, sirovina i otpadaka životinjskog porekla u proizvodnji i prometu. Granični veterinarski inspektor ima ovlašćenje da naredi uništavanje proizvoda životinjskog porekla od lica koja prelaze državnu granicu ako je takva mera posebno predviđena. Veterinarski inspektor, prema Zakonu o veterinarstvu, ima ovlašćenje da naredi klanje ili ubijanje životinja u prometu ako su za to ispunjeni zakonski uslovi (epidemija zaraznih bolesti i drugo).

6) *Privremeno oduzimanje vozila.* Inspektor za drumski saobraćaj ima ovlašćenje da privremeno oduzme vozilo koje je upotrebljeno za izvršenje prekršaja ili privrednog prestupa, do pravosnažnosti okončanja prekršajnog, odnosno postupka za privredne presteupe uz obavezu izdavanja posebne potvrde o oduzimanju vozila. Ista inspekcija ima ovlašćenje da isključi vozila iz saobraćaja kojima se vrši javni prevoz i prevoz za sopstvene potrebe suprotno zakonu, odredi mesto parkiranja i oduzme saobraćajnu dozvolu i registarske tablice u trajanju od četrdeset i osam sati a u slučaju ponovnog isključenja vozila istog prevoznika, preduzeća, preduzetnika ili građanina u trajanju od pet dana.

Prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora od značaja za vođenje prekršajnog postupka

Sva prava, dužnosti i ovlašćenja, bez obzira na to da li se radi o onima opšteg karaktera ili specifičnim, imaju određenog značaja za prekršaj-

ni postupak pokrenut protiv fizičkih, pravnih i odgovornih lica u pravnom licu. Međutim, odlučan značaj imaju sledeća prava, dužnosti i ovlašćenja: *pregledanje akata, evidencija i dokumentacije, pregledanje prostorija, objekata, postrojenja, uređaja, predmeta i robe, saslušanje i uzimanje izjava od odgovornih lica i drugih lica, uzimanje uzoraka robe i drugih predmeta radi ekspertize i analize, oduzimanje predmeta, izricanje mandatnih kazni, podnošenje prijava za krivična dela ili privredne prestupe ili zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, zadržavanje lica, privođenje.*

Pregledanje akata, evidencije i dokumentacije značajno je zato što se na osnovu ovoga može doći do podatka o eventualnom načinu izvršenja prekršaja.³⁷ Pregledanje prostorija, objekata, postrojenja, uređaja, predmeta i robe značajni su za prekršajni postupak utoliko što se na osnovu ovoga dolazi najčešće do bitnih obeležja prekršaja a to je mesto učinjenog prekršaja kao i predmeti sa kojima je učinjen prekršaj.³⁸

O radnji pregledanja akata, evidencije i dokumentacije, prostorija, objekata, postrojenja, uređaja, predmeta i robe, sastavlja se zapisnik iz koga se može utvrditi i vreme učinjenog prekršaja koje je takođe sastavni deo obeležja prekršaja. Zapisnici o ovim pregledima služe za sastavljanje zahteva za pokretanje prekršajnog postupka (član 177. Zakona o prekršajima) u kojem se pored osnovnih podataka o okrivljenom, mora dati činjenični opis radnje iz koje proizilazi obeležje prekršaja (način, vreme i mesto izvršenja prekršaja). Ako se radi o prekršaju za koji je propisana novčana kazna u fiksnom iznosu, tada se pristupa izricanju te kazne na licu mesta.

Uzimanje izjava, odnosno saslušanje stranaka, kao i drugih lica, prisutnih prilikom kontrole, značajno je za prekršajni postupak jer se ova fizička lica ili označavaju kao okrivljeni u zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka ili se predlažu da se saslušaju kao svedoci u dokaznom postupku.

Uzimanje uzoraka robe i drugih predmeta radi ekspertize i analize, utoliko je značajno jer su rezultati ekspertiza i analiza najčešći osnovi za pokretanje prekršajnih i krivičnih postupaka i oni služe kao dokazi o obeležjima prekršaja i krivičnih dela.

³⁷ (Na primer: pregledom poslovnih knjiga od strane tržišnog inspektora utvrđeno je da se one ne vode uredno i ažurno u skladu sa članom 16. Zakona o uslovima za obavljanje prometa robe, vršenja usluga u prometu robe i inspekcijom nadzoru a što predstavlja jedno od obeležja prekršaja iz člana 53. stav 1. tačka 10. ovog zakona; uvidom u saobraćajnu dozvolu za odgovarajuće motorno vozilo može se konstatovati da je motornom vozilu istekla registracija a kada je i zatečeno u saobraćaju tada se radi o obeležjima prekršaja iz člana 226. stav 1. tačka 35. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima.)

³⁸ (Na primer: turistički inspektor konstatuje da je izvršio pregled ugostiteljskog objekta u Novom Sadu, u ulici Zmaj Jovinoj broj 10, kao i da nisu ispunjeni propisani uslovi iz Zakona o turizmu a što čini jedno od obeležja prekršaja iz člana 119. Zakona o turizmu; pripadnici policije konstatuju da je određeno lice neovlašćeno palilo rakete i drugi zapaljivi eksplozivni materijal ili pucalo iz vatrenog oružja a sa tim predmetima je remetilo javni red i mir i ugrožavalo spokojstvo građana i na taj način su se stekla obeležja prekršaja iz člana 7. Zakona o javnom redu i miru gde predmet sa kojim je izvršen prekršaj čini sastavni deo obeležja prekršaja.)

Mera oduzimanja predmeta prilikom kontrole je značajna zbog toga što kod pojedinih prekršaja postoji obaveza izricanja zaštitne mere oduzimanja predmeta. Inspektor mora izdati potvrdu o oduzetim predmetima, koju prilaže uz zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i daje predlog za trajno oduzimanje predmeta o kome mora odlučiti sudija za prekršaje u skladu sa članom 45. Zakona o prekršajima. Sudija za prekršaje će odlučiti da li će se privremeno oduzeti predmeti vratiti (najčešće ako se obustavi vođenje prekršajnog postupka) ili da će se trajno oduzeti i uništiti, prodati ili predati zainteresovanoj organizaciji ako se utvrdi odgovornost okrivljenog.

Podatak o tome da li je izrečena mandatna kazna na licu mesta, kao i podneta prijava za učinjeno krivično delo ili privredni prestup, značajni su za prekršajni postupak iz razloga što se često obeležja jednog dela mogu kvalifikovati i kao prekršaji za koje je propisana novčana kazna na licu mesta, krivična dela, privredni prestupi ili prekršaji za koje su nadležni organi za prekršaje ili državni organi uprave. Ako je jednom licu za isto delo izrečena novčana kazna na licu mesta i ona plaćena, a naknadno se podnese i zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, tada se zahtev mora odbaciti. Ako sudija za prekršaje, postupajući po zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka za određeno delo, konstatuje da u istom delu ima i obeležja krivičnog dela, tada je u obavezi da o ovoj činjenici izvesti nadležno tužilaštvo.

Mere zadržavanja lica i privođenja lica zatečenih u vršenju prekršaja, značajne su za prekršajni postupak utoliko što se određeno vreme zadržavanja učinioca prekršaja, saglasno članu 40. Zakona o prekršajima, mora uračunati u izrečenu kaznu. Ako je zadržavanje trajalo duže od dvanaest sati a kraće od dvadeset četiri sata, računa se u jedan dan zatvora ili 500,00 dinara novčane kazne. Privođenje lica je značajno za odluku sudije za prekršaje da li će primeniti član 305. Zakona o prekršajima, odnosno da li će odlučiti da se rešenje o prekršaju izvršava i pre njegove pravosnažnosti u situaciji ako okrivljeni ne može da dokaže svoj identitet, ili nema stalno mesto prebivališta, ili ako odlaskom u inostranstvo radi boravka postoji osnovana sumnja da će osujetiti izvršenje prekršaja kao i ako je okrivljenom izrečena kazna zatvora za teži prekršaj javnog reda i mira a postoji osnovana sumnja da će prekršaj ponoviti ili ako to interesu bezbednosti posebno zahtevaju.

OVLAŠĆENJE INSPEKCIJSKIH ORGANA ZA VOĐENJE MANDATNOG PREKRŠAJNOG POSTUPKA

Generalno ovlašćenje za naplaćivanje novčanih kazni na licu mesta nalazi se u članu 303g. stav 1. sada važećeg Zakona o prekršajima,³⁹ kao

³⁹ Sl. glasnik SRS, br. 44/89; Sl. glasnik RS, br. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98, 65/01. i 55/04.

i u članu 290. novog Zakona o prekršajima. Ova ovlašćenja su sadržana i u članu 26. stav 1. tačka 2. Zakona o državnoj upravi.

Prema članu 303g. Zakona o prekršajima propisano je da se novčana kazna, kada je propisom o prekršaju predviđeno, naplaćuje na licu mesta, izriče i naplaćuje je ovlašćeno lice u organu državne uprave nadležnom za izvršenje propisa koji je prekršajem povređen.

Ovlašćenje za propisivanje novčanih kazni koje se naplaćuju na licu mesta dato je u članu 33. stav 2. Zakona o prekršajima. Ovde je uređeno da se novčana kazna koja se naplaćuje na licu mesta može za fizičko lice i odgovorno lice propisati u fiksnom iznosu od 500,00—5.000,00 dinara, a za pravno lice i preduzetnika u fiksnom iznosu od 2.000,00—20.000,00 dinara. Izuzetno, viša novčana kazna može se propisati za prekršaje prema članu 33. stav 3. pomenutog zakona, i to:

- iz oblasti javnih prihoda, javnog informisanja, carinskog, spoljno-trgovinskog i deviznog poslovanja u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koje su predmet prekršaja ali ne više od desetostrukog iznosa tih vrednosti, i

- iz oblasti sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije — u procentualnom iznosu od 1—10% od prihoda koje je ostvarilo pravno lice ili preduzetnik u obračunskoj godini koja je prethodila godini kada je prekršaj učinjen.

U članu 290. novog Zakona o prekršajima⁴⁰ takođe je propisano naplaćivanje novčane kazne na licu mestu izvršenja prekršaja za prekršaje za koje je propisana novčana kazna u fiksnom iznosu. Prema članu 35. stav 3. istog zakona dati su limiti za novčane kazne koje se naplaćuju na licu mesta izvršenja prekršaja i one su za fizičko lice i odgovorno lice propisane u fiksnom iznosu su od 500,00—5.000,00 dinara, a za pravno lice i preduzetnika u fiksnom iznosu od 2.000,00—20.000,00 dinara. Dakle, limiti su i u novom zakonu isti kao i u sada važećem zakonu, s tim da i u novom zakonu zakonodavac pravi istu grešku kada u članu 35. stav 3. uređuje izuzetak po kome se mogu propisati i praktično veći rasponi kazne i to za iste oblasti kao u sada važećem zakonu (koji zavise od visine štete, vrednosti robe ili su izraženi u procentu u odnosu na prihode).

⁴⁰ Sl. glasnik RS, br. 101/05.